

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De S. Adalberto confessore & Leuita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

DE S. PROSPERO AQUITANICO, EPISCOP.

qui frequens cōfluxit, sepulcrum vetus, in quo vsque ad Luitprandio Longobardorum regis Christianissimi tempora quicuerant, apertum est: de quo tanta diuini odoris fragrantia effusa est, vt nulla ei aromata vel opobalsami riuuli, si per eadem fluerent, comparari possent. Ita educta sacrae reliquiae cum ingenti omnium plausu atq; laetitia, manantibus vberim praenimio gaudio per ora cunctorum lachrymis, nouo sepulcro magno cum honore, cum psalmis & hymnis illatae sunt. Vbi mira quamplurima, antedictis non dissimilia, meritis sancti confessoris sui Deus cum omnium stupore operatus est. Nam ibi opem illius implorantes surdi, statim audire, muti loqui, caeci videre, claudi ambulare, paralytici confirmari coeperunt, & alij, quacunq; laborarent aegritudine, sanari. Quid memorem fugatos ab obsessis corporibus immundos spiritus, & alia, quae nimis longum esset, si omnia recensere vellem, omnia admiratio ne ac stupore miracula digna?

925
Odor sua-
uissimus è
sepulchro
S. Prosperi.

Alia mira-
cula ad trāf-
latas eius re-
liquias.

*Catalogum operum sancti viri, quem huius author historiae his subiungit, omni-
simus. Passim enim habetur apud diuersos.*

VITA S. ADALBERTI CONFESSORIS, ET LE-
VITAE, DISCIPVLI S. VVILLIBORDI EPISCOPI, EDI-
ta à Cenobitis Medelocensibus circa annum salutis DCCCCXC. sed stylus
passim mutatus est. per F. Laur. Surium.

DEI MV S in Ecclesiasticis Historijs beatum Egbertum, Iunij 25.
caelesti afflatum desiderio, patriam, parentes, omnemque
frequentiā cognatā nobilitatis reliquisse, atq; studio pere-
grinationis & ardore vitae remotioris in Hyberniam se-
cessisse. Vbi cum praclaro virtutum profectu & haud ob-
scura vitae sanctimonia in multorum admirationem ve-
nisset, Deo id agente, multos sui sectatores effecit: certa-
timq; ad eum tam Angli quam Scoti confluebant, vtrò
se in eius disciplinam tradere cupientes. In ijs erat etiam
S. Adalbertus, qui tanquam apud generosior, arctioris vitae
instituta non segniter est complexus. Actiones enim suas
ad exempla pij praceptoris conformabat, & ceu mundum

Adalbertus
eius discipu-
lus, quem
fuisse filium
Deitorum
gales, 6. cap.
vitae S. Svi-
berti. i. Mar-
tij.
Cap. 2.

animal, quicquid boni auditioe accepisset, animo ruminabat, & opere exercebat: nec
de sola scientia sibi inaniter applaudebat, nec animis tumescebat: sed eam perpetuò in
opus conferre magis magisque conuictebatur. Atq; ita per angustam mandatorum Dei
viam ingrediens, breui adeptus est caelestium virtutum latitudinem.

Porrò vir Domini Egbertus, quotidiana sanctitatis capiens incrementa, pro paruo
ducebat suae vnus saluti consulere: sed pro insita animo eius singulari benignitate,
summo opere appetebat prodesse plurimis, inprimis autem sanctae praedicationis stu-
dio ad Christianam religionis complexum adducere homines ethnicissimi erroribus im-
plicatos. Audiens igitur Germania populos infidelitatis nexibus praeteris tenacius
irretitos, quippe qui ob ferocitatem suam Diuini verbi praedicationibus haecenus penè in-
accessi manerent, planè instituit ad eos commigrare, periculum facturus, num quos ex
illis, Christi cooperante gratia, ex filijs perditionis posset adoptionis & conciliationis
filios efficere. Cumq; in hanc cogitationem & curam totus incumberet, diuino ora-
culo, ne eam ad effectum perduceret, retardatus est. Itaq; vir sanctus, cum neq; velleret,
neq; posset diuinæ ordinationi reluctari, alios quosdam delegit, quos suo loco mitte-
ret, & sanctitatis meritis & eruditionis efficacia tanta rei idoneos. Et primò quidem
misit Vuigbertum, integerrimae conuersationis presbyterum: qui diu multumq; cum
obstinata barbarae gentis duritia colluctatus, cum videret non posse eam à sua perfidia
reuocari, infecto negotio est reuersus. Atqui vir prudentissimus non ignorans, de Dei
misericordia nunquam desperandum, alios subrogauit, qui illud praedicationis officium
explerent, Vuillibrordum Apostolicae gratiae presbyterum, eumque, de quo dixi, Vuillibror-
mus, clarissimum Christi confessorem Adalbertum: adiunctis ijs decem alijs, eodem
fidei calore feruentibus: ex quibus nonnulli post multiplices suscepti laboris agones,
martyrij palmam adepti sunt, alij in pontifices promoti, cum praclare illo munere
perfuncti essent, in pace quicuerunt.

Vuigbertus
presbyter.

Vuillibror-
dus presby-
ter.

Cap. 3.

Iergo Christianæ religionis propagatores, sacræq; fidei propugnatores, tam iussu patris, quam sua voluntate & deliberatione ad Euangelij prædicand[um] opus in hiantes, superatis pelagi periculis, caelesti illis gratia adspirante, optatum portum gratulabundi attingere. Tum verò in terram egressi, strenuissimum Francorum principem Pipinum adierunt: à quo cum multa reuerentia suscepti, & per omne tempus, quo apud illum mansere, humanissimè & officiosissimè tractati sunt. Porro vbi cognouit aduentus illorum causam & pium animi propositum, misit illos in Frisiam, quam nuper subegerat, vt suo ministerio gentem illam Christo lucrifacerent, ipsius principis præsidijs fulcos, & auctoritate munitos. Cumq; egregij illi rationabilium noualium cultores, iactis seminibus, è suo labore viderent frugum incrementa existere, communitunt Romam, à Præsule Apostolico in Episcopum promouendum. Ille verò ea dignitate ornatus, ad cœptum redit opus, sedemq; Episcopi apud Traiectum castrum obtinet: cuius quæ fuerit vita, qui eius in prædicando Dei verbo sudores & labores, quibus claruerit miraculis, si quis nôsse velit, potest ex libro gestorum eius luculenter scripto, perdiscere. Nos pauca hæc in testimonium virtutum sanctissimi patris nostri Adalberti commemorare volumus, vt qui ijs omnibus efficiendis comes & adiutor interfuerit indefatigabilis. iam porro, Deo fauente, ad ea nos conferemus, quæ peculiariter ad illum attinent.

S. Vuilli-
brordus cū
fuit Christi-
in Frisia præ-
dicat.

Cap. 4.
Adalbertus
forma opti-
mi docto-
ris.

Itaq; in beato Adalberto tanta fuit comitas morum, vt mirabili vitæ suauitate omnes ad sui imitationem alliceret. Quicquid sermone faciendum ostendebat, prius ipse factis declarabat, maximo se detrimento affectum existimans, si non verba & institutiones suas re ipsa & exemplis optimis confirmaret. In primis autem veræ humilitatis studiosus fuit, asserens eius industria & cautione cætera omnia conseruari. Superuacaneum sit, hoc loco eius eximiam velle charitatem commemorare, cum ea illi causa fuerit, patriam, propinquos & dulces patriæ fines, cunctaq; natalis soli commoda, relinquendi. Ne simus autem prolixiores, quam par sit, hoc compendio retulisse sufficiat, ita eum singulis inuitatibus, vt nunquam ab illis quatuor primarijs, quas cardinales vocant, deflexerit, eamq; viro sanctissimo spiritualis militia perpetuam atq; indefessam fuisse contentionem, donec ipsam hostiæ suæ caudam Domino immolaret, conuenienter illi sententiæ Saluatoris. Qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Eiusmodi ergo eximius heros munitus & instructus apparatu, quoquo-uersum proficiscens, lucrands animabus operam nauabat.

Matth. 10.
24.

Cap. 5.

Apud Eg-
mundam
libenter de-
git S. Adal-
bertus.

Vt plurimum tamen eo in loco hærebat, quem Egmondam vocant, ad cuius recessus ab importuna hominum frequentia veluti receptum quendam habere visus est: vbi inter complures, quos fama virtutum eius inuitarat, Eggo quidam ad eum venit, & breui tempore in eius se familiaritate insinuans, accuratè illi adhaesit, adeo vt vitæ Dei non rarò eius hospitio vteretur, feliciq; compensatione eius meteret carnalia, cui spiritalia seminabat: vtq; inter ipsos conflata charitas & beneuolentia esset confirmatior, eius filium è sacro fonte suscepit, & vt par erat, etiam pleraq; secreta sua cum illo vel maximè communicauit. Itaq; die quodam inter coenandum cum se mutuis ex more colloquijs oblectarent, vir sanctus illi amico suo aperuit, velle se patriam parentesque reuifere, vt posset etiam illis aliquid gratiæ spiritualis impertiri. At Eggo nimis moleste ferens tanti amici absentiam cum lachrymis curiose ex eo sciscitabatur, ad quod tempus rediturus esset. Tum vir Deo plenus, eius piæ sollicitudinis misertus, fragmentum pomi, quod fortè manu tenebat, in ignem proijciens. Cum huius, inquit, pomi grana in virgulta excreuerint, me, Deo benè propitio, tibi restitutum videbis. Deinde susceptam professionem prosequens, emenso mari, in patriam venit, diuque optatam sui præsentiam natiuæ regioni exhibuit: illicq; aliquandiu moratus, verbis & exemplis non paucos ad sui imitationem illexit. Semper enim Dei gratia virum sanctum, quocunq; se conferret, & prauenit & subsecuta est. Ita ergo lucrands Deo animabus torus incumbens, præsentis laboris asperitatem futura mercedis contemplatione leniebat.

S. Adalber-
tus redit ad
suos.

Cap. 6.

Interea Eggo ille, quem diximus, sponsionis viri Dei æstimator auidissimus, eius reditum mirè sitiebat. Vt autem miraculum, beati viri declarandis meritis diuinitus destinatum, angustius existeret, accidit vt hospitium, in quo grana pomi ignis, mitterente S. Adalberto, exceperat, voracibus flammis in fauillas digeretur. Equis verò ex eiusmodi ambusto loco germen vllum inquam emerisurum, nedum benè frugiferas plantas ex carbonum reliquijs prodiruras speraret? Sed Deo, cui omninò idem est velle,

DE S. ADALBERTO CONFESSORE.

927

velle, quod posse, nihil ad efficiendum difficile est. Denique ubi opportunum aduen-
tauit tempus, ex eodem loco prodijt germen odoris Domini, & grana in ignem iacta
rediuuios prouolere flores: nec tamen fructus adferendo, tantam sui admirationem
excitauerunt, quantum attulit gaudij redditus optatus beatissimi patris Adalberti: qui,
vt promiserat, in Frisiam reuersus, tanto maiori omnium studio & beneuolentia ac-
cipitur, quanto eius sanctitas euidentiore miraculorum attestacione, & prophetica
spōtionis certiori exhibitione quoquoersum sese celebrius diffudit. Atramē vir
sanctus omni virtutum exercitacione instructus, & omni ex parte circumspectus, &
aduersus tentatoris versutias cautus & peruigil, in via propositi sui non tam in id e-
rat intentus, quantum iam confecisset itineris, sed quantum adhuc cerraminis su-
peresset: sicque quotidie aliquid ad superiora pietatis studia adijcere nitebatur, ac-
si iamprimū nouus tyro spiritalis militiae & sanctae conuersionis semitam ingre-
deretur.

Insigne ml.
raculum.

Reuertitur
in Frisiam.

Igitur de virtute in virtutem proficiscens, quod feliciter coeperat, feliciter con-
summauit, & in marcescibilem sui agonis percepturus coronam, praesentis seculi ob-
scuram lachrymarum vallem cum paradiso deliciarum permutauit: Christusque, cui fi-
deliter seruiert, septimo Calendas Iulij sanctissimam reddidit animam, laetissime iam
concinens in Christi praesentia: Sicut audiuius, ita & vidimus. Vbi sanē nos & credi-
mus & optamus eum nostrarum miseriarum memorem, tanto utique nostris releuan-
dis incommodis efficaciorē, quāto diuinā pietati coniunctior est. Corpus autem bea-
ti viri a fidelibus eius temporis, qui eius curabant exequias, diligentissime conditum
ac humanissime terrae mandatum, beatae resurrectionis tempus praestolatur. Condita
est supra illud ecclesia, quantum quidem earum rerum adhuc rudes poterant, eiusque
memoria ab illis celebrabatur. Sed eam ecclesiam Normanni, crebro facta irruptio-
ne, saepe euerterunt, vastatis atrociter locis omnibus illi adiacentibus.

Cap. 7.

Eius felix
obitus.
Psa. m. 47.

Vt autem diuina prouidentia, cuius meriti esset vir sanctus, qui illic corpore qui
escibat, ostenderet, id effecit, vt nunquam illi loco deesset, qui cultum debitum per-
solueret. Nec mirum tamen humanis illum excubijs honorari, qui quotidianis illic
miraculis coruscaret: quae quidem tam multa sunt, vt si ea singulatim describere veli-
mus, non modò difficilem sed etiam impossibilem & cui pares esse nequeamus, labo-
rem suscepturi simus. Quamobrem necesse est eum nos imitari, qui amoena prata per-
lustrans, dum, quos decerpit flores, animi dubius est, eatenus suo desiderio modera-
tur, vt tot carpat, qui sufficiunt ad delectationem, non qui suo pondere premant ab-
euntem. Ita & nos ea debemus vt mediocritate, vt recitatio compendiaria & studio-
sis, & fastidiosis vicissim satisficiat. Caterum vt fidem dicendis adstruamus, non val-
de nobis laborandum credimus, cum profectò absurdum sit inde apud fideles ali-
quem ambiguitatis scrupulum existere, vnde, auctore Deo, certum est, incredulos pri-
mo valefecisse errori.

Cap. 8.

Mulier quaedam Esequar nomine, S. Adalberti seruitio se deuouit, certò sibi per-
suadens, in opiam & angustias viduitatis suae, eius patrocinij releuatum iri. Cumque
multis annis deuotis institisset obsequijs, piratae in ea loca irrupentes, omnem cir-
cunquaque regionem hostiliter deuastarunt: diripiisque rebus & facultatibus, ho-
mines captiuos abduxerunt. Mansit autem sola haec vidua, in tanta vastitate quidja-
geret, quo se verteret, modis omnibus ignorans: quippe quae prorsus nihil haberet
alimoniae, nec ubi vel vnde eam compararet, vlla ei copia suppeditaret. Tandem hoc
vnum ei reliquum fuit, vt de consueta sancti Adalberti benignitate consideret. Nec
sanctus despexit de ipso bene sperantem, sed opportunum illi remedium & opem tu-
lit: quotidianum ei victum ab Oceani litoribus subministrans, atque hoc ipso satis
declarans, quā verum sit, Deum timentibus nihil deesse. Non potuit pia vidua
communem sentire calamitatem, quae specialius sancti Adalberti patrocinium sibi
conciliarat.

Cap. 9.

Irruptiones
Barbarorum.

Psal. 33.

Postea vero presbyter quidam, Amalathus nomine, officij sui religiosus cultor, an-
gelico est oraculo admonitus, vt instaurandae sancti Adalberti ecclesiae, sine vlla dila-
tione operam daret. Ne qua autem posset illi inhaerere ambiguitas, eadem visio etiam
alijs tribus viris, laicis illis quidem, sed bene religiosis, oblata est. Qui cum ei quid
vidissent indicassent, & ille omnia videret cum sua visione consentire, multo ad ag-
grediendum opus factus est alacrior. Itaque accitis vndique operarijs, in opus illud
feruenter incubuit. Vbi autem artifices materiam comportatam inspexere, trabem
vnam ceteris multo breuiorem viderunt: eaque re non mediocriter afflicti, in alte-
rum

Cap. 10.

Haud vtil-
gare mira-
culum.

rum diem distulere consultationem. Manè vident presentì Dei beneficio trabem illam etiam ceteris longiorem, multaque affecti lætitia, tanto accuratius cepto insistent labori, quanto certius cognouere etiam diuinis se miraculis confirmari. Erat autem ecclesia illa, sanctissimo Adalberto consecrata, ad litus maris sita, atque ea causa piraticæ infestationi exposita. Sed quàm admirabiliter sapius eam potenti miseratione ab ea vexatione defenderit, non est silentio tegendum. Crebrò enim Barbari in illam incurrere volentes, & propemodum attingentes portum, nube se interponente videre illam non potuerunt, atque ita frustrati conatu suo, inanes abiè-
re. Quæ res in causa fuit, vt non modò à Christianis, sed etiam ab ethnicis frequenter visitaretur, illis suam animi deuotionem crebris oblationibus haud obscure declarantibus. Neque id immeritò, quandoquidem nullus eò frustra accessit, nec quenquam sui laboris pœnituit.

Ecclesia S.
Adalberti
diuinitus
seruatur.

*Ob vitandam prolixitatem, ea quæ sequuntur, redegitur
in compendium.*

- Cap. 11. Rusticus quidam oblatum ad sancti viri sepulcrum caseum, per temeritatem furatus est. Eum voraturus, in densas spicas se abdidit. Et ecce percussus amètia, pro caseo proprios rodit digitos. Vbi id herus eius comperit, confestim iubet eum duci ad sacratissimas beati viri reliquias. Curatur illic, & ipsi ecclesie mancipatur.
- Cap. 12. Solet mare procellisum secum arenas trahere, & eas in litus eijcere: quæ flante vento plerunque ita coaceruantur, vt altissimos montes aquare videantur. Eiusmodi moles quandoque proximè ad beati Adalberti oratorium confutit. Fortè autem eò appulit Roricus Barbarorum rex, iussitque vt ministri sui illam arenam à sacra de ocyus amouerent. Accingebantur illi in proximam lucem ad iussa regis capeffenda: sed ecce manè conspiciunt arenam omnem meritis S. Adalberti ad lapidis iactum inde translata.
- Cap. 13. Apparuit idem Christi confessor sanctimoniali cuidam in somnis, (dicebatur ea Vuilfit) iussitque vt sacra ipsius ossa, quæ instar aliorum profunda humo condita erant, sub omnium conspectum eleuarentur, vt fidelium deuotio efficacius incitaretur, & eius meritorum intercessio studiosius impetraretur. Et ne ambigua esset ea apparitio, tertio repetita est. Itaque sanctimonialis illa Theodorico primo Comiti & eius loci domino, quid vidisset & audiuisset, indicat. Comes porrò, vt semper promptus fuit & officiosus ad ea, quæ religionis sunt, non distulit in opus conferre, quæ erant sanctimoniali demandata.
- Cap. 14. Eleuata igitur sunt beati viri ossa, & ecce sub sarcophago repertus est fons mirè pspicuis, qui hodieque multis adfert corporum salutem. Aperto autem iulo palli quo sacrum erat corpus obuolutum, penitus incorruptum inuentum est.
- Cap. 15. Porrò is, quem diximus, Comes Theodicus, in loco, quem Hallen vocant, ex materia siue ex lignis construxit oratorium: constitutoque die, in quem fideles possent adesse, eò sacrum fecit thesaurum adduci: nec facile certus possit eorum numerus iniri, qui interim, dum sacræ reliquie deportantur, sanitatis beneficium impetrarunt. Sed quid sibi vult, quòd confessor Christi sanctissimus, qui iam beatus in caelis, nullius indiget, qui etiam cum esset in humanis, humana omnia fastidiuit, sua vult ossa eleuari, & meliori loco reponi? Certè non ob aliud hoc ille voluit, nisi vt ij, qui ea cernerent, animis compungerentur, atque ita facilius diuinitus adiuuari mererentur: tum etiam, vt magis magisque pij homines ad appetenda caelestia inflammarentur.
- Cap. 16. In eo autem construendo oratorio cunctis strenuè laborantibus, Sigifridus quidam fociorum diligentiam imitari nolens, omni membrorum officio destitutus, toto corpore contractus est. At salubri pœnitentia correctus, mox reualuit.
- Cap. 17. Brumali tempore, omnibus frigore rigescentibus, Comes Theodicus, de quo iam diximus, traha uehebatur per lacum mirè profundum, sed congelatum. Vt est autem periculosa eiusmodi in aquis frigore concretis ambulatio, cupa iam medium ferè atigisset lacum, dirupta non satis solida glacies, presens exitum Comiti minitabatur, qui cunctis fugientibus, solus illic relictus est. At ille cernens omni se humana ope destitutum, ad crebrò compertum beati Adalberti patrocinium confugit. Mox, quod dictu mirum est, vbi incredibilis penè est laci profunditas, non nisi ad cingulum vsque mergi potuit, & tum ipse, tum ea omnia quæ curru uehebantur, periculum illud euasere.

Egregiū mi-
raculum.

Non

Non sunt autem obliuioni tradenda, quæ temporibus Theodorici iunioris, qui
 fait eius, quem diximus, Comitis filius, nos ipsi vidimus declarata miracula. Is enim pa-
 terna deuotionis feruentissimus amulator, in honorem S. Adalberti confessoris Chri-
 sti, basilicam lapideam non sine multa difficultate construxit: quippe cum tellus hæc
 arenosa & lapidum & calcis admodum inops sit. Ipsum quoque beati viri corpus sar-
 cophago impositum, elegantis fabricæ structura ornauit, & ne quid apud Deum de fu-
 tura beatitudinis premio illi deesset, monastica vitæ cultores illic Deo vacare voluit,
 de suis pronentibus tantum illis conferens, quantum ad victum quotidianum suffice-
 ret. Pater quidem illius sanctimonialis illic collocarat: sed imminente eis sapius Fri-
 sonum feritate ad propositi sui obseruantiam facultas eis minimè suppeditabat.

Cap. 18.

Porro Theodoricus Comes iunior, filium genuit Egbertum, quem studio religio-
 nis in Clerum voluit adscribi. Is verò Egbertus iam adultus, cum Subdiaconus esset, à
 die Palmarum vsque ad ferias S. Adalberti huius, quæ incidunt in septimum Calendas
 Iulij, acri febre laborauit. Cum autem festum illum diem cum ceteris celebrare con-
 stituisset, fiducia meritorum sanctissimi confessoris fretus, ita prorsus eo morbo ab-
 solutus est, vt nunquam illo correptus videretur: multaque hilaritate persusus, ad Mis-
 sarum solennia sui ministerij deuotionem adhibuit. Hic est Egbertus ille, qui postea in
 Treuirensis promotus Archiepiscopus, tum viuacissimo religionis ardore, tum e-
 gregia moderationis libramine eam gubernauit ecclesiam.

Cap. 19.

Egbertus
Treuirorū
Episcopus.

Idem vero Comites Theodoricus filiam habuit in primis charam, Erlindam nomi-
 ne, quæ diu lusa fuit. Ea quoque sancti Adalberti experta est virtutem. Quæ verò illam
 vir sanctus negligeret, tot ab eius patre modis honoratus? Recepit ergo oculum inco-
 lumen, plùs gaudens illo restituto, quàm si nunquam eius vsu caruisset.

Cap. 20.

Presbyter quidam ex Anglorum gente, Vuolmarus nomine, ad viginti annos ca-
 cus fuerat. Multa ille sanctorum loca adiit, ipsa quoque Apostolorum limina Romæ
 visitauit. At quæuis diuina benignitas per merita Apostolica multis sapè modis se de-
 clarauit, at tamen huius viri sanitas S. Adalberto seruata est. Itaque Roma reuertens,
 vbi celebrem eius famam comperit, Egmondam venit, ex fonte illo, quem sub sacri
 corporis locello repertum diximus, tertio oculos abluuit, & vidit clarissimè.

Cap. 21.

Cæcus videt

Hac quoque tempestate permulti varijs affecti morbis, integram beati viri meritis
 sanitatem recepere. In primis autem demoniaci efficacissimam eius in se virtutem ex-
 periuntur. Nec mirum, cedere illi demones, iam cum Christo regnanti, cuius adhuc
 in carne militantis, ineluctabile certamen crebro experti sunt.

Cap. 22.

Comes Ruosekinus haud procul à monasterio beati Adalberti morabatur. Is fili-
 um suum in eo monasterio Christo seruiturum deuouerat. At vbi postea eius voti in-
 curiosus præuaricator effectus est, puer vsque ad eò cœpit aduersa laborare valetudine,
 vt eius vita planè desperaretur. Sed postquam ad altare sancti viri regulariter oblatus
 est, salus ei restituta est. Vnde satis licuit animaduerti, paternam perfidiam eius amisse
 causam fuisse.

Cap. 23.

Nota isthuc

Mulier quadam infantem peperit, qui ad viginti dies à maternis vberibus nullum
 omninò lac fugere voluit. Erat res plena præsentis periculi, cui humana ratione me-
 deri nemo posset. Itaque parentes offerunt illum ad altare S. Adalberti, & puer mox
 ad vbera inhiat. Quæ in re dum paruulo subtrahitur naturalis nutrimenti appetentia,
 & sancti confessoris in curandis morbis patescit excellēs virtus, & eidem infanti sub-
 limioris instituti professio conciliatur.

Cap. 24.

Oratorium beati viri custodum incuria bis flamma vorax absumpsit: & cum nihil
 ignis reliquum fecisset ex ijs, quæ in oratorio illo habebantur, solum pallium, quo erat
 sacrum sancti Confessoris corpus obuolutum, nihil ab igne detrimenti accepit.

Cap. 25.

Nota de pal-
lio miracu-
lum.

In regione transmarina quidam fuit homo opulentissimus, idque hisce nostris
 temporibus. Idem autem ipse cum esset rapacissimus, nepotum suorum agros sibi
 voluit vsurpare. Multis modis per amicos & cognatos illis hominem à sententia de-
 ducere molientibus, ille contemptis omnibus, suos colonos iussit ijs agris colendis
 operam dare. At contra iuvenes feroces ira inflammati propter rei indignitatem,
 palam testabantur, se quiduis malle perpeti, quàm paternæ hereditatis facere iacturam.
 Exiitunt igitur vtrinque lites, militares manus vtrique parti adulantur, tandemq; im-
 mani exemplo ad bellum parricidale venit. Succumbit iuuenum patruus, casus ab
 illis. Eius autem cædis postea ducti penitentia iuvenes, sine mora Episcopum, cuius e-
 rant diocesis, ad eum: cum la chrymis suum crimen fatentur: orant, vt ferro, quo pa-
 truum suum trucidassent, ipsos constringi iubeat, donec diuino iudicio absoluerentur.

Cap. 26.

S. Gertrudis
multa mi-
racula.

Non recusat Episcopus, ne, impunè abeunte tanto facinore, æternis gehennæ incendijs illi addicerentur. Alter igitur ex gladij capulo sibi lorum conficiens, brachium illo su- uum vnxit: alter ipso gladij ferro, perinde vt fascia pectorali se strinxit: pariterq; adi- bant permulta Sanctorum loca, vt eorum suffragijs admissorum criminum veniam obtinerent, quorum votis nō ignorabant Dominum citissimè annuere. Interim ve- niunt ad Niuelense monasterium, vbi multis claret miraculis virgo Gertrudis: cum- que illi multis fuis lachrymis aliquantisper in preces incumberent, eius sanctissimæ virginis meritis alter eorum vinculis suis absolutus est, cunctis nō mediocri latitia af- fectis: alter verò, dum enixiùs diuinam implorat opē, id respōsi calitùs accipit, vt pro- perè se conferat ad ecclesiam beati Leuitæ Adalberti. Cœpit igitur de loco ipsi ignoto percontari ex alijs, nihil interim cuiquam indicans, quid illic facturus esse. Tandem nō sine multo labore optatum attingit locum, & aliquandiù illic hærens, nihilque dubi- tans fore vt diuinitus ipsi promissa vinculorum dissolutione potiretur, cum aliquādo, vti semper consueuerat, sub diuino officio staret coram imagine Saluatoris, repente ferreum illud ligamen diruptum est.

Hæc de vita & virtutibus celeberrimi Confessoris Christi Adalberti, Medelocen- sis cœnobij fratres conscripsere, iubente suprascripto eximio Prasule Egerberto, eius monasterij domino, rerum ad diuinum cultum facientium studiosissimo procura- tore.

Quæ sequuntur, ab alijs a dicta sunt, habenturque in M. S. codicibus, gra- uiter & bona fide conscripta. Nos ea contraximus ob vitan- dam prolixitatem.

Florentius
Crassus.
Comes Hol-
landiæ.

Temporibus Florentij Crassi, qui fuit octauus Comes Hollandiæ, cuius multa in Deum pietas, erga sanctum Adalbertum deuotio, & eius monasterium bene- uolentia exitit, id, quod iam commemoraturi sumus, gestum est. Paludem effecerat maris inundatio, cuius etiamnum vestigia magna superiunt. Ea plerunque hyeme increscens, ad eò Egmondensi monasterio solebat imminere, vt agrè ab eius ambitu arceri posset. Quadam autem hyeme plus solito inundans, pago vicino, quem Castri- ken vocant, non mediocrem agrorum & ædium vastationem minabatur. Incolæ au- tem eius pagi per id tempus & generis nobilitate, & rerum copia præpollebant: quæ res illis insolentia, contentionis & multorum malorum fomitem suggerebant. Illi ergo concitatis animis & armata manu Egmondam veniunt, aggerem vndis obie- ctum perfringere volentes, id quod sine magno monasterij damno fieri non poterat. Hac autem ratione vndas tumescentes illi à suo pago auertere moliebantur. Vbi hæc ad Abbatis Stephani, admodum venerandi senis peruenire, quod viribus nō poterat, consilio egregiè præstitit. Misit enim ad illos, scrinium aureum, in quo erant sacræ re- liquiæ, & vnà Adalardum, qui ei in Abbatis functione successit, vt tum sanctorum re- uerentia, tum Adalardi, qui sanguine coniunctus erat illis, qui in ijs præcipui siere, præ- cipuis permoti, ab ea temeritate abfisterent. At illi mente obstinata, quod animo con- ceperant, re ipsa perfecerunt, perrupto vi aggere monasterij. Tum verò Adalardus scrinium illud cum sancti patris Adalberti commemoratione aquis imposuit: & ec- ce aère tempestate concitato, grando & nix è cælo ruunt, aquæ in seipsas conuertun- tur, nec audent ad loca humiliora se effundere. Eius miraculi nouitate fracti & pude- facti Castrikenfes, domum abiere.

Reliquiæ S.
Adalberti
auerunt
aquis à mo-
nasterio.

Alio tempore, cum iam Adalardus Abbatis illic officio fungeretur, eadem palus præfens periculum monasterio intentabat. Itaque Abbas maius incommodum mi- nori depellere volens, aggerem inter sui iuris limites interrumpit, vt aquas inundan- tes à monasterio auerteret. Id verò indignè ferentes Castrikenfes, mox armati aduo- lant, vim Abbati & socijs eius illaturi. Abbas fugam inquit cum suis: sed illi equis insi- dentes, faciliè eos apprehendunt, & extremos quosque vel iniurijs afficiunt, vel cædunt. Erant in ijs sex germani fratres, opibus & viribus cæteris præstantiores, homines in cædes & rapinas auidi, diuina humanaque promiscua habentes. Tres ex illis, putà Arnoldus, Vulbrandus & Eilgerus, cum duobus consobrinis Siero & Garbrando in sancti Adalberti, cuius sacras reliquias in scrinio Abbas secum ferebat, iniuriam procaciores, scrinium illud armis suis pulsant, sed non impunè, Deo sancti sui iniu- riam

DE ADALBERTO CONFESSORE.

937

ram egregiè vindicante. Nam Arnoldus cæteris crudelior, eodem in loco, non mul-
rò post à fratre iuniorè in capite & pectore cæsus gladio, tremens toto corpore, & in fu-
riam versus, animam exhalauit. Qui autem eum percussit, cum ipse quoque sanctum
Adalbertum læsisset, amentia quadam affectus, ex diuite, nobili & potente, ad tantam
miseriam deuolutus est, vt aliquot annis publicè ostiatim mendicàrit, & tandem à ver-
mibus consumptus, florente ætate decesserit.

Horrenda
Dei vindi-
cta in sacra-
rù reliquia-
rum viola-
tores.

Porro Vulbrandus suo se ense peremit: Sierus intra sex menses miserabili morte
perijt, & Garbrandus, quo nemo erat in pago illo robustior & agilior, ad eò membris
omnibus contractus est, vt nunquam sine duobus scipionibus ad axillas applicatis in-
gredi posset: & vt nobis retulère illi, qui eum & incolumem & debilem nouerunt, ad
id tandem calamitatis redactus est, vt perosus fratribus & cognatis amicisque omni-
bus, in quodam vilissimo tugurio solus habitàrit, miseram illic vitam viuens, nihil et-
ià ex rebus hæreditarijs percipiens, omnium ope destitutus, ita vt tandem inedia con-
fectus sit. Denique alij eius facinoris authores, partim morte, partim amentia, partim
alijs magnis molestijs affecti, pœnas dederunt: nec deinde vnquam ausi fuère pagi il-
lius habitatores cristas erigere, omnipotente Deo tum aquarum inundationibus, tum
arenarum molibus eos vastante, ita vt nunc humiliter sancti Adalberti patrocinia im-
plorent, contra quem stolidè intumuerant.

Frisones vicini nostri, quemadmodum nobis retulit vir quidam eximia pierate,
ad solennitatem sancti Adalberti perpetua quadam consuetudine cum oblationibus
frequentes venire solebant. Inter eos venit quandoque etiam mulier vno oculo or-
bata: quæ cum sedulis precibus in beati viri ecclesia vacaret, lumen amissum recepit.
Curatus est etiam quidam presbyter cæcus. Testantur verò homines fide dignissimi,
tot se sæpenumerò miracula conspexisse, præsertim in ferijs sancti Adalberti, vt certò
eorum numerus iniri non posset. Nostra quoque memoria non rarò vidimus, homi-
nibus cum multa fide & deuotione ad eius diem festum confluentibus, diuersis mor-
bis & incommodis affectos, atque etiam dæmoniacos templum gemitibus & clamo-
ribus implere, permultoq; ex ijs incolumes abire.

Lusca videri
item cæcus.

Petronilla, vxor quondam Florentij Craffi Comitiss Hollandiæ, marito defun-
cto, cum tres haberet filios teneræ ætatis, Comitatum strenuè administrabat. Cum
sint autem fœminæ molles, possintq; facilè in fraudem impelli, malè persuasa Petro-
nilla à quibusdam potentibus familiaribus suis, ab Egmundanis fratribus petijt Asser-
linum Capellanum suum in monachum recipi, vt illo mox Abbate creato, ipsa de
monasterij rebus liberius vsurparet. Factus est ille monachus, & licet simplici esset in-
genio, planeque rudis monastici instituti, etiam Abbas, sed solo nomine, effectus est.
Tum verò res monasterij alij sibi vindicare cœperunt, eratque videre miseria, nobis
penuriam patientibus, alios nostris oppressione gloriari. Fuère tum etiam, qui con-
sulerent Petronillæ, auaritia eos potius, quàm religione, stimulante, vt vetus eccle-
sia, tanquam angusta & parùm decora, destrueretur. Itaque tres laici eius ecclesiæ præ-
lati constituti sunt, lupi verius quàm pastores, Folpertus albus, Eilgerus & Stephanus.
Qui eam nacti opportunitatem, sub consulendi prætextu, clam de peculio nostro præ-
das agebant, domumque Dei paulatim expilantes, hominesque ecclesiæ in suam di-
tionem redigentes, domos suas pecunijs impleuerunt. Vidistis tum eorum proles,
cognatos & affines inire matrimonia, dotes sibi parare ex facultatibus nostris, & ita
breuè magnas opes ecclesiæ nostræ ad magnā tenuitatem redigi. Sed non semper dor-
mitat ille, qui dicit: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Cum facerent ergo illi,
quæ minimè deceret, ita diuinitus mulctati sunt, vt omnes anno vno inopinata & im-
matura morte perierint, suo exemplo docentes verissimè dixisse Apostolum, Qui de-
struit templum Dei, disperdet illum Dominus. Deinde non solùm ecclesiæ & mona-
sterij eiusque officinarum omnium ruina instauratæ sunt, sed etiam collapsi mores,
& fratrum atque religionis magnus defectus, Domino fauente, in melius reformata
sunt. Quædam etiam alia miracula his subiunguntur, quæ, ne simus prolixi, prætermi-
simus: hoc vnum tamen minimè prætereundum arbitrati, quod ibi de quodam Fri-
derico pio & religioso monacho est annotatum: qui anno Christi millesimo, cen-
tesimo quadagesimo tertio, cum nouum templum Egmundanum dedicaretur ab
Hartberto Traiectensi Episcopo, Præsente Theodorico nono Hollandiæ Comite &
Sophia vxore eius, & populi maxima multitudine, sacræq; reliquiæ sanctorum ab eo-
dem Episcopo in altaribus cõderentur: in perquirendis, inspiciendis, tractandis, diuidè-

Zacha. 2.
Vltio diui-
na in vsur-
patores re-
rum mona-
sterij.
i. Cor. 1.

Virtutes, S.
Crucis,

Nota.

dis & exportandis reliquijs omnium fuit studiosissimus. Sed ecce mox à dedicatione idem ipse Fridericus diuinitus castigatur, laboratque corpore, & fit mentis inops, ita vt nec verba nec gestus eius, moribus & personæ illius congruerent. Post paucos autem dies morbo cum grauissimè infestante, & fratribus pro illo orantibus, illa Cruce con- signatus est, quam Egbertus Treuironum Archiepiscopus Egmundanæ ecclesiæ dedit, cuius virtutes crebrò experti sunt & commemorare solent eius loci fratres, & pleriq; laici. Ab ea consignatione mox sensu integro, Crucem illam, reuerenter sese inclinans, salutauit. Nec multò post totus curatus est. Multi tum in ea fuere sententia, idcirco ca- stigatum cum fuisse, quòd tam audacter minusque cautè sacras reliquias tractasset: vt discat homo, putredo & vermis, eiusmodi se rebus non temerè ingerere, sed cum tre- more & summa reuerentia tractare diuina.

MARTYRIUM SS. IOHANNIS ET PAVLI,

ITEM GALLICANI VIRI CLARISSIMI, A' TERE-

tiano conscriptum. Consentiant antiquissima Martyrologia; Ado Episcopus

*maximam eius partem ferè ad verbum habet in suo Martyro-
logio. Nos aliquot loca nonnihil elimauius.*

Iunij 26.
Cap. 1.

VB Constantino Augusto, & Gallicano Ducè Romani exercitus, Persarum gens, quæ Syriam inuaserat, victa & profligata est: cumq; idem Gallicanus triumphalibus in- fulis sublimatus, acceptus esset Augusto Constantino & charus, filiam eius sacratissimam virginem Constantiam sibi poscebat vxorem: idq; non mediocri inflatâ tum ef- flagitabat, cum gens Scythica, quæ Thraciam occupauit, immineret. Et quia magna erat autoritate, Comites omnes & præfati cum vniuerso populo Romano, vt id fieret, postulabant. Constantinus verò Augustus magno cepit animi dolore affici, quòd sciret filiam suam in san- cto proposito manentem, facilius occidi posse, quàm vinci. Quæ cum patris sollicitu- dinem studio sanctitatis conaretur excludere, dixit ad eum, Si certissimum non habe- rem, quòd me non deserat Deus, recè & formidini meæ, & sollicitudini tuæ locus aliquid daretur. Cum verò certa sim de Deo meo, pone pater omnem hanc sollicitu- dinem tuam, teque me illi coniugem daturum promitte ea conditione, vt si Scythi- rum gentem superauerit, me victor simul & Consul accipiat: porrò sponsionis huius gratia duas filias virgines quas ex amissa coniuge suscepit, vsq; ad nuptiarum diem apud me esse sinat: atq; ipse Iohannem Præpositum & Paulum Primicerium meum apud se comiter habeat: vt & ipse me per familiares meos alloqui & cognoscere possit, & ego per eius filias votum, mores, institutumq; illius cognoscam. Facta sunt omnia hæc, sicut virgo disposuit, & quasi instar arrhabonis cuiusdam datur Gallicano duo fratres eunuchi ex parte Augusta, & due sorores, Gallicani filia, ipsi Augusta traduntur: quæ ira erant liberalibus studijs eruditæ, vt vix in virorum sapientium numero illis pares scientia inueniri possent. Altera ex ijs Attica, Altera Arthemida dicebatur. Quas cum Constantia ad se venire didicit, expandens manus ad Dominum, sic orauit;

Cap. 2.
Oratio Con-
stantiæ Vir-
ginis.

Domine Deus omnipotens, qui me orationibus tuæ martyris Agnæ à lepra mun- dasti, & semitam mihi timoris tui propitius ostendisti, virginitatisque thalamum refe- rasti: ubi tu sponsus, tu filius manifestatus es: tu genitus ex Maria, tu genitor probatus es Maria: tu lactatus vberibus Maria, tu omne seculum nutriens, simul etiam illam, à qua lactatus es & nutritus: tu infantulus crescens aetate, tu omni seculo incrementa tribuens: tu sapientia proficiens, cum ipse sis sapientia: tu ita magnus, vt te magnifi- centius nihil sit: tu verus homo ex matre editus in tempore, tu verus Deus ex patre si- ne matre genitus in aeternitate: Deus de Deo, fecisti quæ non erant: ex matre sine pa- tre carnali editus, quæ lapsum incurrerant, reparasti: tu susus in lucem, illuminatus es, cum sis ille, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Te depre- cor, credeus: quod iussisti, te quaeso petens, quod ipse promissisti, cum diceres: Amen di- co vobis, si quid petieritis à patre in nomine meo, dabit vobis. Pero itaq; Domine, vt has Gallicani filias tu lucreris, ipsam quoque Gallicanum, qui me tibi auferre cona- tur,

Iohan. 1.

Iohan. 15.